Anul al 55-lea 16 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei 16 Pagini Nr. 83 Vineri 25 Martie 1938

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ȘI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în țară

Protecția copiilor

Ministerul sănătății a luat o decizie privitoare la protecția copilului.

In acest scop se vor înființa maternități în orașe, se vor trimite moașe la sate ca să supravegheze nașterile pruncilor, se vor publica și răspândi instrucții higienice cu priyire la protecția copiilor sugaci precum și la îngrijirea lor din punctul de vedere sanitar și medical, etc.

Măsurile acestea sunt bune, dar ca să dea rezultate practice trebue examinată problema cea mare a mortalității infantile, atât la orașe, cât și la sate, a organizării sanitare, a scăderei nașterilor în mediul urban și chiar rural, prin avorturi, sau din cauze de ordin social și economic.

La noi, dintre copiii morți în vârstă mai mică de un an, 50 la sută mor în primele șase săptămâni ale existenței ior.

Care sunt cauzele principale ale acestei îngrijorătoare mortalități? Ignoranța părinților și absența oricărei asistențe medicale.

După datele statistice publicate în buletinele Institutului demografic, dintre copii morți, în vârstă mai mică de un an, în jud. Turda 7.9% au beneficiat de un tratament medical; în jud. Rădăuți, un procent de 3.9%; iar în jud. Ialomița, numai 0,5% !...

Notăm apoi că numai o mică parte din decesele infantile sunt certificate de medic.

In asemenea condiții nici statistica nu poate să ne ofere măcar informații cu privire la cauzele deceselor infantile.

Mortalitatea infantilă este ceva mai mică în centrul Transilvaniei, în Bucovina și în vechiul regat, dar e urcată în Banat, Crișana, Maramureș și în Basarabia.

In cursul anului trecut cifra natalității a scăzut în satele bănățene la peste 17 la sută, iar a mortalității la peste 15 la sută — media pe țară fiind peste 33 la sută la natalitate și peste 15 la sută la mortalitate.

In ce privește mortalitatea infantilă ea s'a menținut în Banat la aproape 14 la sută.

Situația cea mai gravă e în Banat unde s'a înregistrat cel mai mare deficit de nașteri și cea mai mare mortalitate infantilă.

Cauzele acestei stări îngrijorătoare sunt în legătură cu chestiuni de ordin social, economic, sanitar și chiar cultural.

Nu se poate rezolva problema protecției copilului numai cu înființări de maternități în orașe, cu numiri de moașe la sate și cu sfaturi adresate mamelor. Ea este complexă și interesează însești existența și dezvoltarea neamului nostru, în condițiile normale ale creșterei populației.

Dacă astăzi, numai în unele regiuni ale țării s'a pus problema gravă a denatalității și a scăderei populației românești, cum este Banatul, problema protecției copiilor, ca și a întregei populații, împotriva bolilor și a relelor condiții de trai din cauza lipsei cunoștințelor higienice și a mijloacelor practice sanitare, se pune pentru întreaga țară.

LA 'NĂLBIT

OCTAV BANCILĂ

„Quo vadis Hungaria"?

de R. SEIȘANU

Am așteptat câteva zile să vedem cum privește Ungaria noua situație ce s'a creiat în Europa centrală în urma unirei Austriei cu Germania, în legătură cu propriile sale interese.

Din presa budapestană, de diferite nuanțe politice, se desprinde o atitudine rezervată și disciplinată față de acest eveniment, — ceea ce se explică prin impunerea unui cuvânt de ordine.

Sub aparența calmului și a rezervei afișate, se ascunde însă neliniștea și chiar nesiguranța. Ungaria este la o răspântie de drumuri.

Spicuim câteva observații și declarații caracteristice momentului actual istoric.

Oficiosul „Pester Lloyd" scrie într'un articol inspirat:

„Cu tot paralelismul politicei germane și ungare, Ungaria a păstrat o oarecare independență și n'a urmat Germania când aceasta a părăsit Societatea Națiunilor".

Așa dar, o politică în linii paralele, dar cu „oarecare independență". Această geometrie politică ascunde pericole. Liniile paralele nu se întâlnesc însă niciodată în spațiu; iar independența când nu-i deplină, ci parțială și condiționată, nu mai e independență.

Șeful legitimiștilor unguri, contele Sigray, ocupându-se de noua situație creată Ungariei, a declarat într'un discurs:

„Germanii sunt acum la frontiera noastră. De oarece destinul a hotărât așa, ne închinăm, însă ținem să declarăm că, dacă suntem dispuși să rămânem prieteni buni cu Germania, nu vom primi nici odată să fim servitorii săi".

Se desprinde din această decarație a șefului legitimiștilor maghiari aceeași teamă, neliniște și nesiguranță cu privire la poziția geoplitică a Ungariei mici și slabe, față de o Germanie puternică, mărită cu fostele teritorii ce au a-

(Continuare in pagina 2-a)

Primăvara în Cișmigiu...

Negocierile anglo-italiene

OXO

VI

Africa de Nord

Ajunsă cea din urmă dintre Marile Puteri la viața imperială, Italia nu are în Africa de Nord alt punct de sprijin decât Libia, cucerită în urma războiului italo-turc din 1911.

Din punct de vedere economic, Libia e săracă. Nimic n'a mai rămas din vechea ei strălucire latină, de care dau azi dovadă ruinele grandioase de la Sabratha și Leptis Magna. Pustiită de invaziile arabe și delăsată de triburile barbare, „vânturile de nisip ale Saharei tindeau să facă din ea o prelungire a deșertului.

Energia regimului fascist încearcă să readucă Libia la viață și călătoria din Martie 1937 a Ducelui în colonia nordafricană a permis să se înregistreze remarcabilele progrese realizate în zece ani, de la 1926 incoace, când d. Mussolini a făcut prima sa inspecție în Libia.

Dacă din punct de vedere economic și demografic este încă foarte mult de făcut, în schimb, din punct de vedere strategic Libia a căpătat o importanță covârșitoare din momentul în care războiul etiopian a pus în perspectiva posibilului eventualitatea unui conflict în Marea Mediterană. O serie de măsuri importante au fost luate, în ultimii patru ani, cu privire la Libia. Regimurile noi știu să prețuiască omul și posibilitățile lui. Ducele a reunit cele două colonii ale Tripolitaniei și Cirenaicii într'o singură unitate administrativă: Libia și-a numit guvernator, în fruntea ei, pe un om de clasă deosebită, pe mareșalul Italo Balbo. Printr'o hotărâre din Aprilie 1937, Libia a devenit provincie metropolitană, iar mareșalul guvernator a devenit comandantul tuturor forțelor armate. Activitatea lui de patru ani a introdus din nou Libia în politica și strategia Mediteranei. In doi ani s'a construit o șosea asfaltată, lungă de 1800 kilometri, care permite, în patru zile, călătorului sau soldatului să facă în automobil drumul de la granița Tunisiei franceze la frontiera Egiptului. Puternice baze de avioane și hidroavioane au fost create, care dau stăpânirea aerului peste marea de apă și peste cea de nisip. Un cablu submarin este în construcție, care va lega Syracusa cu Tripoli. Pe lângă trupele metropolitane, care se cifrau la circa 30.000 de oameni, în cursul anului trecut, două corpuri noui de armată motorizate au fost create în Libia: corpul XX și XXI.

In felul acesta, Libia a căpătat un impresionant potențial militar și a devenit, prin acest fapt, unul din punctele nevralgice ale raporturilor anglo-italiene. In noua situație strategică, Libia este una din extremitățile barajului naval și aerian dintre Africa și Sicilia, care permite să se taie în două Mediterana în punctul ei cel mai îngust între Europa și Africa italiană. Ea devine un fel de Gibraltar italian. Pe de altă parte, ea poate constitui o amenințare serioasă în caz de conflict mediteran, fie contra Tunisiei, fie contra Egiptului.

In urma proclamării imperiului italian în Etiopia și în urma tratatului anglo-egiptean din 26 August 1936, Egiptul ca și Sudanul anglo-egiptean au devenit cu mult mai vulnerabile. Italia și Marea Britanie au frontiere comune de mii de kilometri, în Etiopia, Sudan și Somalia britanică. Egiptul este o creație a Nilului și o bună parte din izvoarele acestuia — cele ale Nilului Albastru — sunt în lacul Tana, pe teritoriul italian al Etiopiei. In fine, tratatul de alianță din 1936 între Marea Britanie și Egipt pune capăt ocupațiunii engleze și reglementează forma ajutorului mutual, pe care și-l dau cei doi aliați. Dar Egiptul a devenit un stat independent și, în noile condițiuni, măsurile militare pregătitoare sunt mai greu de luat în timp de pace, decât sub regimul protectoratului englez, în vigoare până acum doi ani.

Politica italiană a speculat cu multă abilitate noile condiții diplomatice și strategice din Africa de Nord.

In discursul ținut la Tripoli, în Martie 1937, mulțumind pentru spada de onoare oferită, de musulmanii din Libia, Ducele s'a proclamat protectorul Islamului. In ultimii ani tendința Islamului este mai de grabă să fie liberat decât să fie protejat. Totuși nouă politică panarabă a Italiei a fost foarte iritantă pentru Marea Britanie. Un adevărat război al undelor, lungi și scurte, în toate idiomele orientale, a fost pornit de postul de radiodifuziune italian din Bari.

In ținuturile africane și orientale, unde nomazii n'au trenuri, dar folosesc avionul, nu știu carte, dar ascultă emisiunile de radio, această propagandă a avut efecte supărătoare asupra populației arabe. Direct sau indirect, în total sau în parte, propaganda panislamistă n'a rămas fără răsunet asupra turburărilor din Palestina, fierberii din Egipt sau nemulțumirilor din Yemen și Hedjaz. In parlamentul englez emisiunile de la Bari au fost deseori obiectul întrebărilor deputaților și în convorbirile diplomatice s'a încercat, în repetate rânduri, fără rezultat, să se ajungă la o pace radiofonică.

Precum se poate constata, în sectorul libian și în domeniul propagandei panislamiste, care-și are origina în călătoria Ducelui în Africa de Nord, din anul trecut, negociatorii italieni au o monedă de schimb prețioasă, în convorbirile lor cu reprezentanții Marei Britanii.

D. Degrelle cere închiderea granițelor belgiene pentru refugiații evrei

Bruxelles, 22 (Rador). — Intr'un violent articol antisemit publicat în ziarul „Le Pays Réel", d. Degrelle, șeful partidului rexist, arată primejdia care există pentru Belgia, acordând ospitalitate fără limite refugiaților evrei din Austria, Polonia și România.

Constatând că numeroși evrei s'au stabilit în Belgia dela exodul lor din Germania, din 1934, d. Degrelle arată că s'ar putea naște în Belgia o mare mișcare antisemită, dacă guvernul nu va închide granița pentru refugiații evrei.

Pădure mistuită de flăcări

Bruxelles, 22 (Rador). — O mare întindere de pădure din regiunea Bastogne-Libramont (Ardeni) este mistuită de flăcări.

Focul s'a întins pe o suprafață de mai multe sute de hectare și continuă să se întindă.

Pompierii, jandarmii și locuitorii din întreaga regiune fac sforțări supraomenești pentru a localiza incendiul, dar până acum fără rezultat.

Pagubele sunt enorme.

XOX

Suveranii Angliei nu se duc la Bruxelles

Londra, 22 (Rador) — *Un comunicat oficial al Palatului Regal arată că știrile care anunțau că Suveranii Angliei se vor duce în vizită, oficială la Bruxelles, în cursul acestei veri, sunt lipsite de orice temei.*

XXX

D. CONRAD HENLEIN

șeful sudeților din Cehoslovacia care a apelat la toți germanii din Cehoslovacia să se ralieze mișcării sudeților

XOX

D. Paul Boncour se va duce la Ankara

Istanbul, 22 Rador). — *Corespondentul agenției Havas află din Ankara că d. Paul Boncour, ministrul afacerilor străine al Franței, n'a părăsit câtuși de puțin proectul călătoriei în Turcia al predecesorului său, d. Yvon Delbos.*

Este probabil ca vizita să se producă în momentul încheerii acordului care va consacra apropierea dintre cele două țări, actualmente pe cale bună în urma schimbului de vederi dela Geneva.

OXO

Politică și politică

In jurul problemei rurale

de prof. VICTOR VÂLCOVICI

Conducerea popoarelor pe linia unui maximum de fericire și de realizări este îmbinarea științei celei mai complexe cu arta cea mai dificilă: *Politica*.

De îndată ce încerci a fixa națiunii un scop în viață, a-i indica drumul potrivit cu acest scop, a-i armoniza organic funcțiunile interne spre buna stare generală se înțelege că faci politică. Așa că cine susține că se poate conduce un popor fără politică susține o absurditate.

Iată dece politica în înțelesul acesta larg al cuvântului merită atenția cugetătorului și sforțarea omului de acțiune.

Când spunem totuși că suntem sătui de politică pentru că ea mână țara pe panta prăpastiei, ne raportăm la altă disciplină, la un succedaneu de proastă calitate, care cu adevărat ne-a cășunat multe rele.

Principiile sociale importate în pripă, fără ca ele să fi corespuns vreunei cerințe imperioase, ne-au dat o digestie grea, împiedicându-ne în procesul nostru de desvoltare normală pe linia națională. Ele au scormonit pofte și ambițiuni acolo unde acestea nu erau susținute de calități reale. Cu ajutorul lor începuse a se turbura chiar viața satelor, abătând pe gospodar de la munca lui producătoare pentru a-l mâna spre casa cluburilor de partid, unde i se spunea că orășenii conducători sunt niște nemernici și că toate bunătățile (existente sau imaginare) sunt ale lor de drept, fără nici o trudă.

In procesul acesta de denigrare a forțelor noastre spirituale aproape nimic și nimeni nu a fost cruțat. Sălașurile sătești ale partidelor politice au înțeles să-și distrugă reciproc conducătorii cu un zel și cu o pricepere demne de cauze mai bune.

Se înțelege că în această atmosferă, munca producătoare își pierduse înalta ei valoare etică și socială.

Ca dovadă e crima ce s'a făcut, omorându-se, cu instrumentele electorale, bunul obicei al agricultorului de a-și îngriji singur de drum prin prestația în natură. Să nu muncească la șosele pentru pofta orășeanului, i se spunea în propagandele politice care precedau alegerile, ci să pretindă de la Stat să i le facă. Pentrucă potrivit principiilor importate, nu se cade ca un cetățean liber să lucreze la șosea, nici chiar atunci când el însuși o folosește. Și astfel a ajuns omul să nu mai poată ieși cu carul din bătătură și să-și ducă bucatele la gară cu sacul la spinare.

In potriva *acestui* fel de politică trebue să ne ridicăm cu toții cât mai e timp.

Înțelegem că sunt persoane care suspină după vâlvătaia politică din trecut — vâlvătaia cu furnicarul de pe la ministere și cu licitația din jurul scaunelor parlamentare. Dar mai bine suspine ei, decât să jelească o țară întreagă pe urma isprăvilor lor.

Limba noastră

Când vorbești într'un ceas rău

Pe zi ce trece aruncăm cuvintele noastre, luăm pe ale altora, adică ne sărăcim limba și o împestrițăm, vorbim și scriem cum ne taie capul — și capul ne tale prost, tot mai prost.

E destul să citești ziarele, cuvântările oamenilor politici, scrisul unor profesori universitari, e destul să răsfoești chiar și manualele de școală, ca să-ți dai seama că, în Țara Românească, pătura conducătoare — așa zisă cultă — nu mai știe românește. Rar cine mai zice: *îndată, de-ajuns, am primit, adânc*. Aproape toți zic *imediat, suficient, am acceptat, profund*, — drept dovadă că „profund" e și întunericul din capul atâtora.

Iată de ce de ani de zile, cer o gramatică și un dicționar. Iată de ce nu mă impac cu încetineala ce se pune la întocmirea Dicționarului Academiei, încetineală să te scoată din fire. Iată de ce nu mă mângâie pildele aduse de d. Sextil Pușcariu cu dicționarul englez, început la 1857 și „terminat abia acum câțiva ani", cu dicționarul german „conceput de Grimm" „acum o sută de ani" și încă neisprăvit, cu dicționarul Academiei din Zagreb, început în 1880 și ajuns abia la litera *O*.

De ce trebue să ne luăm după Academia din Zagreb — nu cumva și Zagrebul se ia după noi? — și să nu ne luăm după marele Littré, care și-a început dicționarul în 1863 și l-a sfârșit în *nouă ani*, în 1872? De ce să nu ni să ducă gândul la vrednicia cu care s'a făcut marea *Enciclopedie italiană*? Începută în 1925, a fost isprăvită în Decembrie 1937, — *în doisprezece ani!* Și are *treizeci și cinci* de volume !...

Și ne întrebăm: d. Pușcariu totdeauna a crezut așa?

Să vedem.

In Aprilie 1900, scria:

„Noi suntem deprinși *să dorim deodată lucruri mari*. Tot ce s'a făcut la noi pentru cunoașterea limbii a fost clădit pe *pedestale cu mult prea înalte*. Rezultatul: sau că filologul croind un fundament *prea mare* pentru clădirea sa a trebuit să lase lucrul neisprăvit, precum ne-o arată Etimologicul d-lui Hașdeu, sau voind să zidească un *palat de marmură*, are să se pomenească că-i lipsește materialul și se va trezi că a clădit *o casă de lemn* precum e în primejdie să fie Etimologicul Academiei, — să nu fie zis într'un ceas rău!" (*Convorbiri Literare*, vol. 34, pag. 318).

Iar în 1906, când i se încredințează întocmirea Dicționarului, d. Pușcariu face către comisiunea dicționarului un raport, în care spune:

„Ținta mea nu poate fi a da un dicționar ideal și — cel puțin în împrejurările de astăzi — *nerealizabil* ci numai a mă apropia de acest ideal, întrucât se poate *într'un timp cât mai scurt*. Dintre condițiile care mi se păreau că garantează buna reușită a unui dicționar, am primit numai pe cele *indispensabile* și am renunțat la acelea cari ar fi putut face lucrarea mai completă, dar ar fi *întârziat-o prea mult*".

Iar mai departe:

„Acest dicționar *e așteptat de atâția ani*, încât azi *trebue să ocolim tot ce ar putea întârzia apariția lui și i-ar îngreuna redactarea*".

Va să zică, în 1900 nu voia „pedestale cu mult prea înalte" nici „palat de marmură". In 1906, „ținta" lui era să dea gata dicționarul „într'un timp cât mai scurt", — *„în cinci ani"* spune d. G. Pascu în *Revista Critică*.

Dela 1906 au trecut treizeci și doi de ani. Dicționarul nu e lucrat nici pe sfert, fiindcă d. Pușcariu și-a schimbat părerea. Nu mai vrea „un dicționaraș de câteva sute de pagini", ci „marele Tezaur al limbii române", iar acesta nu se face „într'un timp cât mai scurt", ci „se face încet și cere multă muncă".

Totuși în scrisoarea sa către d. Stelian Popescu, scrie:

„Tin să vă mai spun un lucru. De mai bine de zece ani repet în fiecare raport înaintat Academiei în Sesiunea generală, că singurul mijloc de a merge mai repede cu redactarea dicționarului, este mărirea numărului colaboratorilor. Trebue angajate *forțe tinere*, pentru ca să aibă vreme să facă școala anevoioasă lexicografică și să ne înlocuiască pe noi, bătrânii, care *începem să fim obosiți*".

E limpede. In loc să fie gata dicționarul, e gata testamentul. Se caută moștenitori — „forțe tinere" — cărora să li se treacă sarcina dicționarului, liberi să crească, la rândul lor, alți moștenitori. Până la sfârșitul lumii, slavă Domnului, e vreme destulă.

Numai că, așa, de la „palatul de marmură", început de Hașdeu, iată-ne la „casa de lemn", de care d. Pușcariu a vorbit „într'un ceas rău".

Dar despre asta, și altele, în articolul viitor.

T. PISANI